



การดำเนินคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชน

โดยทั่วไปแล้วเป้าหมายของการดำเนินคดีแก่บุคคลที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด คือ การนำตัวผู้กระทำความผิดนั้นมาฟ้องลงโทษ ดังนั้น กระบวนการทุกขั้นตอนในวิธีพิจารณาความอาญาไม่ว่าจะเป็นการจับ ควบคุม สอบสวน ฟ้องคดี และการพิจารณาพิพากษาของศาลย่อมมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความจริงจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากพยานหลักฐานต่างๆ ว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ และควรจะได้รับโทษอย่างไร ส่วนในการดำเนินคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชนซึ่งกระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดนั้น มิได้มีเป้าหมายจำกัดเพียงวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไปข้างต้น แต่รวมถึงการค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำผิด สภาพแวดล้อมและสภาพของเด็กและเยาวชน อันเป็นเหตุให้เขาเหล่านั้นกระทำความผิด ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าพนักงานหรือศาลทราบถึงข้อเท็จจริงเหล่านี้ และหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนเหล่านั้น เพื่อเปลี่ยนแปลงเขาให้กลับตัวเป็นคนดี เนื่องจากการที่บุคคลแต่ละคนกระทำความผิดย่อมมีสาเหตุที่แตกต่างกันไป ดังนั้น วิธีการแก้ไขจึงต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดเฉพาะราย ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการที่เหมือนกัน หรือต้องใช้การลงโทษเสมอไป ด้วยเหตุนี้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดเด็กและเยาวชนของไทย จึงมีบทบัญญัติให้ศาลใช้วิธีการสำหรับเด็กแทนการลงโทษได้

หลักการดำเนินคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญาเด็กหรือเยาวชนนั้น พนักงานอัยการต้องคำนึงถึงการคุ้มครองเด็ก สวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชน โดยการแก้ไข บำบัด และฟื้นฟู ยิ่งกว่าการลงโทษ ตามนัยระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๑๗๕

กระบวนการยุติธรรมในกรณีที่เด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด

คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชนนั้นในวันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น โดยตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๔ ได้บัญญัติว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

การออกหมายจับ

การออกหมายจับเด็กและเยาวชนให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องอายุ เพศ และขนาดของเด็กหรือเยาวชนที่พึงได้รับการพัฒนาและปกป้องคุ้มครอง หากการออกหมายจับจะมีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กหรือเยาวชนอย่างรุนแรงโดยไม่จำเป็น ให้พยายามเลี่ยงการออกหมายจับโดยใช้วิธีติดตามตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วยวิธีอื่นก่อน

การจับกุมตัวเด็กและเยาวชน

เมื่อเด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา ไม่ว่าจะเป็นการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจประสบพบเห็นด้วยตนเอง หรือมีผู้ไปร้องทุกข์ แจ้งความ หรือกล่าวโทษ ก็จะต้องมีการดำเนินการสืบสวน สอบสวน ตลอดจนจับกุมไปดำเนินคดี ซึ่งในขั้นตอนนี้จะขอแบ่งแยกออกเป็น ๒ หัวข้อ กล่าวคือ

๑. การจับกุมตัวเด็ก โดยกฎหมายได้บัญญัติห้ามเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวเด็กที่ต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่ เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า มีผู้เสียหายชี้ตัวและยืนยันให้จับ มีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าได้มีการร้องทุกข์เอาไว้แล้ว มีหมายจับตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นอกจากนี้ใน ๔ กรณีนี้แล้ว จะทำการจับกุมเด็กมิได้โดยเด็ดขาด

๒. การจับกุมตัวเยาวชน ในการจับกุมตัวเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดนั้น พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มิได้กำหนดวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น จึงต้องดำเนินการตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้ คือ จับกุมตัวเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดได้เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด ซึ่งในการจับกุมและควบคุมเด็กและเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน นอกจากนั้น ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน

การสอบสวน

เมื่อมีการจับกุมตัวเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดแล้ว คดีนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัว เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะต้องดำเนินขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเคร่งครัด กล่าวคือ ทันทีที่ได้มีการจับกุมตัวเด็กและเยาวชน มาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ผู้จับกุมหรือผู้ที่ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนนั้น จะต้องรีบแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจและบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนนั้นอยู่อาศัยด้วยทันทีที่สามารถจะกระทำได้ และพนักงานสอบสวนจะต้องทำการถามปากคำเด็กหรือเยาวชนนั้นเพียงเพื่อที่จะทราบข้อมูลเบื้องต้น เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ ให้เสร็จสิ้นภายใน ๒๔ ชั่วโมง โดยระหว่างนี้ห้ามทำการควบคุมปะปนกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งนี้ เพื่อมิให้เด็กและเยาวชนเห็น หรือได้รับการเลื่อมสอนในทางที่ผิดจากผู้ต้องหาเหล่านั้น และในทางปฏิบัติจะให้เด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังสถานพินิจเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อไป และ

พนักงานสอบสวนต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับทันทีที่ได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ (ภายใน ๒๔ ชั่วโมง) ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ด้วย และตามมาตรา ๓๕ การสอบสวนให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสม โดยในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ การสอบสวนต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

มาตรา ๑๓๔/๑ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้รัฐจัดหาทนายความให้

มาตรา ๑๓๔/๒ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

โดยมาตรา ๑๓๓ ทวิ ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการข่มขืนต่อสู้อ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนนัดในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและให้มีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น

มาตรา ๑๓๔/๓ ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

มาตรา ๑๓๔/๔ ในการถามคำให้การผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(๑) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(๒) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้



การฟ้องคดีต่อศาล

กฎหมายกำหนดเวลาให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาล เพื่อให้การดำเนินคดีกระทำโดยรวดเร็ว ซึ่งมีระยะเวลาผิดฟ้อง ดังนี้

คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๖ เดือน พนักงานสอบสวนต้องสอบสวนให้เสร็จและส่งสำนวนให้อัยการฟ้องภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันจับกุมหรือมอบตัว

๒. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๖ เดือน แต่ไม่เกิน ๕ ปี ผิดฟ้องต่อศาลได้อีก ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน

๓. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๕ ปีขึ้นไป ขอผิดฟ้องต่อศาลได้อีก ๒ ครั้ง รวมเป็น ๔ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน

กรณีที่เด็กหรือเยาวชนหลบหนีระหว่างถูกควบคุม กฎหมายไม่ให้นำเวลาที่หลบหนีมารวมเข้าในระยะเวลาที่กำหนดไว้เพื่อฟ้องข้างต้น

ถ้าคดีไม่ได้ฟ้องภายในกำหนดเวลาข้างต้น (ขาดผิดฟ้อง) พนักงานอัยการจะฟ้องคดีนั้นไม่ได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่จะเติบโตไปเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต หากเด็กและเยาวชนได้รับการดูแลอย่างถูกต้อง ได้รับการส่งเสริมให้มีความประพฤติดี มีคุณธรรมและปลูกฝังให้มีจิตสำนึกดี ย่อมเป็นผลดีแก่สังคมและประเทศชาติ

การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนนั้นเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสกลับตัวเป็นคนดี และป้องกันไม่ให้เกิดและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติกระทำความผิดซ้ำอีก

ในจังหวัดบุรีรัมย์ มีคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนในจังหวัดบุรีรัมย์ มีคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศมาก ดังนั้น บิดามารดา หรือผู้ปกครองควรตระหนักและดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด ไม่ให้เด็กหรือเยาวชนอยู่กันสองต่อสอง เพราะอาจเกิดเหตุขึ้นได้ หากไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง ควรหาเวลาได้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เช่น เล่นกีฬา ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ นั่งสมาธิเป็นต้น ซึ่งความผิดเกี่ยวกับเพศ ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๗, ๓๑๘, ๓๑๙ ในเรื่องความผิดต่อเสรีภาพ (พรากผู้เยาว์) มีอัตราโทษสูงสุดถึงยี่สิบปี และตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ - ๒๘๕ ในเรื่องความผิดเกี่ยวกับเพศมีอัตราโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต หากผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตายจากการกระทำผิดดังกล่าว

ดังนั้น เพื่อให้เด็กและเยาวชน ปลอดภัยจากเหตุดังกล่าว บิดามารดา ผู้ปกครอง ต้องหมั่นเอาใจ
ใส่ดูแล บุตรหลาน เท่าที่จะดูแลได้ อย่างเต็มที่ต่อไป เนื่องจากปัจจุบัน มีปัญหาทางทั้งยาเสพติด อบายมุข
ต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งเฝ้าหวงที่ก่อปัญหาให้เด็กและเยาวชน กระทำผิดให้ต่อไป



